

Beantwoording Technische vragen m.b.t. **Memo gebiedsgerichte ganzenaanpak, praktijkproef verjagen ganzen met drones**

Inleiding

Voordat we hieronder uw vragen beantwoorden duiden we graag nog een keer het kader waarbinnen de praktijkproef is uitgevoerd. Dit maakt de status van het rapport helder, net als hoe we omgaan met de onderzoeksresultaten.

Het onderzoek is uitgevoerd omdat beleidsmatig ingezet wordt op diervriendelijke niet-dodelijke methoden voor ganzenwering en -verjaging ter voorkoming van faunaschade. De uitgevoerde praktijkproef geeft inzicht in de effectiviteit van de inzet van drones, aandachtspunten bij de inzet, neveneffecten, benodigd draagvlak en kosten van de inzet van drones voor verjaging van schadeveroorzakende ganzen. De resultaten betreffen we bij het opstellen van het Interim Omgevingswetprogramma Faunabeleid en Monitoring (IOFM).

In zijn algemeen staan de kaders voor het faunabeleid in de Omgevingsvisie en de Programmabegroting. Daarnaast vormen de wet- en regelgeving en daarop gebaseerde jurisprudentie kaders. Ook houden we rekening met interprovinciale afspraken. Een en ander komt bijeen in het IOFM, het ontwerp IOFM wordt op 29 november besproken in de commissie RGW.

Fractie	#	Vraag/input	Antwoord/reactie
BBB	1	Waarom zijn er geen brongegevens/onderzoeken opgenomen van eerdere onderzoeken naar verjaagacties?	CLM had geen opdracht tot een brede literatuurstudie of een totale verjaagactie analyse. In Noord-Holland is eerder een droneproef uitgevoerd op veel kleinere schaal en van die resultaten is gebruik gemaakt. Praktijkproef ganzen verjagen met een drone CLM Onderzoek en Advies
	2	BIJ12 geeft op de website bij verjaagmiddelen aan, dat effect van verjagen beperkt is. Ten eerste het probleem verplaatst zich, ten tweede voor alle middelen geldt dat op korte of langere termijn, er gewenning op treedt.	We lezen hierin geen vraag maar gaan er van uit dat uw vraag is: 'Waarom dan toch gekozen voor een praktijkproef ganzen verjagen met drones?' De BIJ12 informatie die u noemt maakt onderdeel uit van de preventiekit ganzen. Drones vallen daarin onder de nog nader te specificeren middelen waarvoor BIJ12 nog geen advies heeft. Onder andere deze praktijkproef helpt daarbij. BIJ12 is bezig de preventiekit te herzien en uit te breiden, mede vanwege innovatieve methodieken zoals de inzet van drones.
	3	Het rapport spreekt na één proefperiode over negatieve gewenning (ganzen reageren sneller op de drone). Wat zegt dat over een langere termijn, wanneer ganzen ontdekken dat er geen gevaar van een drone uitgaat?	Daar kan op basis van dit onderzoek niet voldoende antwoord op gegeven worden. Bij een pilot in Eemland (gecoördineerd intensief ver- en bejagen) leken de ganzen niet te wennen aan drones. Maar het is een aspect waar pas op de lange termijn meer over te zeggen valt.
	4	Het rapport is niet volledig. De praktijkproef is in het najaar geweest, daarmee verjaag je m.n. zomerganzen. Het gaat niet in op de winterrustperiode noch het broedseizoen. Onderbelicht:	Met de praktijkproef werd niet beoogd het hele volledige spectrum aan vragen rond ganzen eigenschappen en ganzenproblematiek te beantwoorden.

	<p>1. Voorjaarsschade is het hoogst. In het rapport spreekt men van minder schade in het proefgebied, echter het rapport geeft daarover geen uitsluitend middels gegevens. Waaruit blijkt dat er minder schade is? Of alleen daar en elders meer? Ganzen verbruiken meer energie wanneer ze continue verjaagd worden, dus hebben meer voedsel nodig, dat moet ergens vandaan komen.</p> <p>2. Het rapport spreekt niet over het ontbreken van selectiviteit. Een drone verjaagd ook andere soorten. Winterrust en broedseizoen is extra kwetsbaar t.o.v. dit middel. Veldproef kiest er dan ook voor om niet in een weidevogelgebied te vliegen i.v.m. verstoring. Het is tegenstrijdig dat verstoring van andere soorten niet wordt genoemd bij bijkomende effecten. Te weten: bejagen is wel selectief, alleen soorten (ganzen) schieten om hoge aantallen terug te brengen. Minder verstoring (lokaal posteren).</p> <p>3. Hoe verhoudt het middel zich tot natuur inclusieve landbouw?</p> <p>4. Het onderzoek zegt dat ganzen niet naar het referentiegebied zijn verjaagd. Het is onbekend waarheen dan wel. Uit gesprekken met betrokkenen uit het gebied en de betrokken WBE blijkt dat ganzen aantallen sterk toenamen net voorbij de grens van het proefgebied. Ook in de buurtprovincies. Wat zegt dat over het nabuurschap? Als ook bij groter vlieggebied, waar gaan de ganzen heen? Gesprekken met agrariërs; ganzenrustgebieden gaan aan het succes ten onder. Agrariërs hebben geheel geen voorjaarsgras meer, vergoeding staat niet meer in verhouding. Kosten inkoop voer zijn hoger dan de vergoeding. Ook steeds meer schade in natuurgebieden, moeilijker te taxeren, schades zullen toenemen. Waar moeten de ganzen heen?</p>	<p>4.1. Dat blijkt uit de schadegegevens van BIJ12-faunazaken en staat weergegeven in de figuren 3.13 en 3.14. van het onderzoek Over energieverbruik het volgende. Door de inzet van drones gingen de ganzen het vlieggebied mijden en zochten elders een plek. Er werden ook steeds minder ganzen geteld. Van continue verjaging is geen sprake geweest.</p> <p>4.2. De drones zijn gericht ingezet om ganzen te verjagen. Andere soorten werden vermeden en zo min mogelijk verstoord. Dit is ook goed gelukt, want verstoring van andere diersoorten is niet waargenomen (zie 3.6.4).</p> <p>4.3. Dit middel is inzetbaar in natuur-inclusieve landbouw.</p> <p>4.4. Het lijkt erop (tellingen) dat er in het begin een verschuiving is geweest naar het referentiegebied. Dit is niet gedurende de hele pilotperiode waargenomen. Omdat de toename in schade in het gebied net aangrenzend aan de vliegpolder en de referentiepolder lager is dan de toename in Utrecht in zijn geheel weten we dat het effect van vliegen met drones en ganzen daarmee verjagen niet tot extra schade leidt in de directe omgeving en vergeleken met trends in de hele provincie. Eerder minder.</p> <p>Vooralsnog heeft geen enkele maatregel geholpen om de ganzenschade terug te brengen. Het inzetten van een pakket aan maatregelen, waaronder drones, om ganzen te sturen naar ganzenrustgebieden wellicht in combinatie met het vergroten van ganzenrustgebieden zou kunnen bijdragen. Zeker als er sprake is van een structurele en gecoördineerde aanpak. Goede afstemming</p>
--	---	---

		<p>5. Hoe staat het verjagen tot de toenemende druk op andere locaties? (Meer schade aan gewassen en aanwezigheid van grote groepen ganzen gaat ten koste van de biodiversiteit.)</p>	<p>en samenwerking is daarvoor vereist tussen de grondgebruikers, goed nabuurschap is inderdaad belangrijk.</p> <p>4.5. Dit is bekeken voor het gebied direct grenzend aan het vlieggebied. Als de schade in dit aangrenzende gebied wordt vergeleken met de trend in de hele provincie dan is te zien dat de schade daar minder is toegenomen dan de toename in de provincie als geheel.</p> <p>De pilot Eemland geeft een goed inzicht in de verschillende vragen die u hier stelt. De resultaten van die pilot zijn er ca. september/oktober en nemen we mee in het opstellen van IOFM.</p>
	5	<p>Bij iedere RGW vergadering komt een rapport van een onderzoek voorbij, ter onderbouwing van toekomstig faunabeleid gericht op preventie. Hoe verschillende onderzoeken zich tot elkaar verhouden, de effecten en welke doelen beoogd zijn, ontbreekt. Is er een totaal overzicht gecorreleerd aan de doelen die het dient t.o.v. het faunabeheer?</p>	<p>Ter voorbereiding van het IOFM zijn onderzoeken aangekondigd als bouwstenen voor dit nieuwe beleid. De onderzoeken die nu successievelijk worden opgeleverd delen wij met uw Statencommissie, zodat u daar kennis van kunt nemen. In de voortgangsrapportage Faunabeleid 2022 staat het overzicht en de samenhang weergegeven.</p>
	6	<p>Torenhoge kosten met welk beoogd effect?</p>	<p>Deze voorbarige conclusie kunnen wij niet trekken. Zowel deze praktijkproef als pilot Eemland geven inzicht in de kosten vs de baten. We komen daarop terug in IOFM en dat is het moment dat we keuzes maken voor inzet voor de toekomst.</p>
	7	<p>Begroting van alle onderzoeken?</p>	<p>In een eerder statenmemo van 7 juli 2022 is de begroting van lopende onderzoeken al eens eerder toegelicht.</p>
	8	<p>Dit rapport is slechts één middel, waar andere onderzoeken spreken over het afwisselen van verschillende middelen. Bemensen van een groter gebied met snelle responstijd, hoe en wie? Wat zegt dat over de (totale) kosten voor wie en wat is de begroting? Is dat redelijk en billijk t.o.v. het resultaat?</p>	<p>Op basis van wat we nu weten lijkt gebiedsgericht gecoördineerd intensief ver- en bejagen met ondersteunend afschot het meest effectief. Tevens is de voorzichtige eerste indruk dat de kosten daarbij duidelijk opwegen tegen de baten. Hiervoor is het ook wachten op het eindrapport van de pilot Eemland. We komen hier in IOFM op terug.</p>
Partij voor de Dieren	9	<p>Op basis waarvan geniet de agrarische sector een uitzondering op het verbod op dronegebruik in stiltegebieden?</p>	<p>Dit is op basis van Artikel 9.29 lid 2a en 2e van de Interim Omgevingsverordening van de provincie Utrecht / 9.30 lid 2a en 2e van de Omgevingsverordening.</p>

10	Op pag. 14 van het onderzoek staat: “De redenering hierachter is dat de grondgebruikers in de maand oktober alle mogelijkheden hebben om zelf schade te voorkomen.” Kan er verder toegelicht worden waarom dit de redenatie is? Om welke mogelijkheden gaat het hier?	In deze periode is afschot via populatiebeheer-ontheffingen mogelijk.
11	Waarom is in dit onderzoek niet eerst gekeken naar het natuurlijke gedrag van de gans in deze gebieden om vandaaruit een methode voor verjaging te ontwikkelen?	Het gedrag van ganzen gedurende het jaar is bekend en betrokken bij de onderzoeksopzet.
12	Waarom is in dit onderzoek niet gekeken naar het effect van droneverjaging op andere diersoorten dan ganzen?	Zie het antwoord op vraag 4.2.
13	Gewasschade wordt nu in economische schade uitgedrukt; uit dit onderzoek blijkt dat de schade met 75% is toegenomen in 2022, vergeleken met 2021. Echter, er wordt niet inzichtelijk gemaakt hoe die economische schade zich verhoudt tot: a. grasprijs (deze is flink gestegen in de afgelopen periode) b. areaal landbouwgewas (is deze toegenomen dan wel afgenomen?) c. het verschil tussen winter en zomer als het gaat om schade. Graag ontvangen wij een overzicht van deze variabelen in relatie tot dit onderzoek. Het is dus mogelijk dat in de onderzoeksperiode de schade in relatieve zin is afgenomen (ten opzichte van totale areaal). Het is eveneens theoretisch mogelijk dat er <i>minder</i> gras is gegeten door ganzen, ondanks dat de economische schade hoger is uitgevallen.	<p>Wij delen uw punt dat gewasschade vergelijkingen tussen jaren nu niet makkelijk te maken zijn gezien de hoeveelheid aan variabelen. In IOFM gaan we nader in op een maatgevende factor (kg droge stof/ha) die vergelijkingen beter mogelijk gaat maken. Binnen deze praktijkproef is de schade vergelijking steeds gemaakt tussen de trend in de beide onderzoeksgebieden (vlieggebied en aangrenzend gebied) en de trend in Utrecht als geheel. Voor die vergelijking speelt gewasprijs geen/nauwelijks een rol.</p> <p>a. Correctie voor grasprijs, zie hierboven, het overall beeld verschilt hierdoor niet.</p> <p>b. Dit is steeds gelijk gebleven, blijvend grasland.</p> <p>c. Het maakte geen onderdeel van het onderzoek uit om zomer- en winterschade te vergelijken. De praktijkproef is in de zomer gehouden en vergeleken met zomerschade trends in Utrecht als geheel.</p>
14	Waarom geldt er in stiltegebieden een uitzondering voor agrarische doeleinden op het droneverbod?	Daarvoor verwijzen wij naar de toelichting Interim omgevingsverordening en Omgevingsverordening van de provincie Utrecht, respectievelijk artikel 9.29 en 9.30.
15	Waarom zijn natuur- en dierenwelzijnsorganisaties niet betrokken geweest bij deze proef?	Deze zijn betrokken bij dit onderzoek, via de werkgroep alternatieven, zie hiervoor ook voortgangsrapportage Faunabeleid 2022 .
16	In 2022 lag het aantal ‘beheeracties dat tot afschot leidde’ in zowel de vlieg- als referentiepolder hoger. In hoeverre kan dit het gevolg zijn van de droneproef? Hoe wordt de toename in afschotacties verklaard?	Dat kan. Die toename kan niet verklaard worden aan de hand van dit onderzoek. Het kan zijn dat door de aandacht die de praktijkproef heeft gekregen, via bijvoorbeeld bijeenkomsten, er ook door jagers meer focus naar het gebied is uitgegaan maar dat is speculeren.

	17	Ganzen zijn tijdens verjaging niet naar een geschikt gebied verjaagd. Is dit wel het voornemen bij de toepassing van dit instrument in het vervolg? Zo nee, waarom niet. Zo ja, hoe gaat dit dan in zijn werk?	Hierop komen wij straks terug in IOFM
	18	In de vliegpolder is de schade met 30% afgenomen. Kan uiteengezet worden welk aandeel hierdoor door de drones, andere verjaagacties en afschot kwam?	De data om die uitsplitsing te kunnen maken zijn helaas niet beschikbaar. Het maakte ook geen onderdeel uit van de onderzoeksvragen aan CLM.
	19	Het is onduidelijk hoe duur de inzet/opschaling van deze verjaagaanpak zou zijn	Zie het antwoord op vraag 8.
	20	Welke vervolgstappen is GS voornemens te nemen naar aanleiding van dit rapport over dronebejaging van ganzen? Gaat dronebejaging onderdeel worden van het IOFM en welke aanbevelingen worden daarin wel en niet meegenomen? Eén van de aanbevelingen (blz. 41) is het inzetten van de drones in het voorjaar, dus broedseizoen van de meeste vogelsoorten. Het effect op andere diersoorten dan de gans is daarbij nog niet onderzocht. Ook is het niet aannemelijk dat ganzen permanent wegblijven wanneer zij broeden of kuikens hebben. Motivatie voor deze aanbeveling is dat het gras beter beschermd wordt. Is GS voornemens deze aanbeveling, om gras beter te beschermen dan dieren, aan te nemen?	Hier gaan we in IOFM op in.
	21	Een andere aanbeveling betreft het beter onderzoek doen naar de effecten van dronebejaging op andere diersoorten; gaat deze aanbeveling meegenomen worden in vervolgtoeepassingen?	Tot nu hebben wij geen aanwijzingen die erop duiden dat soorten sterk verstoord worden door het gebruik van drones. Zie ook het antwoord op vraag 4.2.